

til Revision, naar en Prøve i Praksis havde vist, hvilke Mangler der maatte være ved den.

Fra forskellige Sider er der udtalt Forundring over, at jeg, som i 1915 udtalte mig velvilligt om det Valglovsforslag, jeg da havde den Ære at gennemføre, nu kunde mene det nødvendigt at ændre det. Jeg skal derfor tillade mig at opfriske i Tingets Hukommelse et Par af de Udtalelser, jeg fremsatte ved sidste Behandling i Landstinget i April 1915 og derefter, da Forslaget førtes over til endelig Vedtagelse i Folketinget, i samme Maaned 1915. I Landstinget sluttede jeg Forhandlingerne med at give min Tilslutning til det konservative Folkepartis Ordfører, dets nuværende Formand, naar han betegnede dette Forslag „som det bedste, der hidtil havde foreligget, knyttet til Grundloven“, endvidere naar han betegnede „det System, der foreslaas indført for Folketingets Vedkommende, som et Forsøg“, og endelig, naar han mente, „at hvis Forsøget skulde vise Mangler, vi da alle sammen vil være og bør være beredte til at søge Manglerne afhjulpet.“ Overfor meget pessimistiske Udtalelser med Hensyn til Systemet, som fremførtes af Partiet Venstres Ordfører i Landstinget, den nuværende Formand for Partiet i Landstinget, sagde jeg: „Jeg tror, at der i selve Valglovssystemets Tanke om at bevare Enmandskredsene og dertil at knytte Tillægsmandater er noget meget værdifuldt, som i høj Grad vil være egnet til at kalde paa Vælgernes Deltagelse, fordi deres Stemmeafgivning paa en ganske særegen Maade vil faa sin Vægt, jeg tror, at Systemet vil bevirke stor Friskhed over Valgene, og at det ogsaa vil kunne føre til en mere forholdsmæssig Repræsentation, end noget andet System er i Stand til. Hermed mener jeg ikke, at den Form, Systemet har faaet i dette Lovforslag, just vil sikre en mere forholdsmæssig Repræsentation end noget andet System, men jeg tror, at Systemet, videre udviklet, vil kunne naa til dette“. Jeg konkluderede da med at sige, „at det, naar den første Valgdag er ovre, vil vise sig, naar man sammenligner den forrige Valglov og den forrige Valgmaade med den, der nu er vedtaget, at der er et betydeligt Fremskridt til Stede i Retning af forholdsmæssig Repræsentation, ligesom man let vil kunne se, hvor Manglerne i Systemet er, og at Mulighederne for at rette dem heller ikke er saa syndertilig vanskelige“.

Disse var mine Udtalelser i Landstinget, som konstaterede min Tilfredshed med Forslaget relativt set, men samtidig fremhævede stærkt, at der her var Tale om et Forsøg, som maatte underkastes Overvejelse, naar Forsøget praktisk var prøvet. Paa samme Maade udtalte jeg mig i Folketinget, da jeg fremsatte det saaledes i Landstinget vedtagne Forslag, som blev den endelige Lov. Jeg dvælede ved, at det var et Forsøg paa at knytte de to Valgmaader, Valget i Enmandskredse og Forholdstalsvalg sammen, mente, at det Forsøg, vi gjorde derpaa, vilde interessere rundt omkring i Verden, hvor man saa baade Manglerne og Fordelene ved det gamle Flertalsvalg i Enmandskredse og søgte at naa frem til en forholdsmæssig Repræsentation. Jeg sagde om dette Forsøg følgende, som jeg gerne paa ny vil bringe i Erindring: „Hvis det ikke lod sig gøre at forene disse to Valgmaader, saa maatte en af dem sejre, enten Enmandskredsvalget eller Forholdstalsvalgmaaden, og jeg for mit Vedkommende, der er saa varm en Ven af Valg i Enmandskredse, som nogen kan være, og som saa nødig som nogen vilde give Afkald derpaa, tror, at hvis Valget stod endeligt og uigenkaldeligt mellem Bevarelsen af Enmandskredsene uden Forholdstalsvalg og Forholdstalsvalg alene i store Kredse, saa maatte og vilde Forholdstalsvalgmaaden blive den sejrende“. Men ud fra min gamle og rodfæstede Kærlighed til Enmandskredse udtrykte jeg min Glæde over, at dette Forsøg nu blev gjort og „gøres under ret gunstige Vilkaar“. Jeg sagde herom: „Jeg tror, det (Systemet) er formet saaledes, at det, naar det har virket ved et Valg eller to, vil være let at se, paa hvilke Punkter Ændringer skal hidføres, for at det skal kunne virke helt tilfredsstillende efter sin Hensigt“. Og endelig til allersidst udtalte jeg om hele dette Forslag, at jeg mente, „at der her er udformet Tanker, som det vil være en Ære for os at prøve i Praksis, fordi vi derved gør et alvorligt Forsøg paa, i Erkendelse af nye Tankers Berettigelse, at bevare det bedste i det gamle“.

Valgloven har derefter været prøvet ved Valget i 1918, og en Undersøgelse af, hvorledes den har virket, har fundet Sted herhjemme. Til Medlemmerne er omdelt ved forskellige Lejligheder Meddelelser om Resultaterne af og Fremgangsmaaden ved Tillægsmandaternes Fordeling, en udførlig Statistik over Valget med Fremhævelse af alt, hvad der i dette var nyt i Sammenligning med det ældre, og som